

природа ЄС загалом та його зовнішньополітичної системи зокрема зумовлюють унікальність механізмів міжнародної взаємодії. Після набуття чинності Лісабонської угоди відбулось усталення рис ЄС як єдиного міжнародного актора включно з конфігурацією його зовнішньополітичних інструментів, формуванням міжнародної ролі та складових сили в міжнародних відносинах. Зазначені параметри формують основу його визнання та прийнятності в міжнародній системі.

Загалом М.Гнатюк здійснив достатньо зважене розкриття і аналіз міжнародної суб'єктності ЄС в сучасній системі міжнародних відносин, що дозволяє подолати традиційне державоцентричне трактування міжнародної діяльності ЄС. Можливо слабкою стороною монографії є те, що вона формує досить широку дослідницьку перспективу, однак подальший розгляд окремих напрямків міжнародної діяльності ЄС здатне розширити запропоноване концептуальне розуміння його міжнародного впливу.

Рецензована монографія, безсумнівно, збагатить розуміння інтеграційного процесу, а також політичної взаємодії на міжнародній арені та буде корисною для дослідників і студентів, які цікавляться політичними питаннями європейської інтеграції, міжнародних відносин і зовнішньої політики.

Rymarenko S.Y., doctor of political sciences, senior researcher, Institute of Political and Ethnic Studies I.F. Kuras NAS of Ukraine (Ukraine, Kyiv), gileya.org.ua@gmail.com

Review of the monograph: Hnatiuk N.N. Potential EU political subjectivity in the modern system of international relations. – Zhitomir: "Ruta", 2013. – 316 p.

Римаренко С.Ю., доктор политических наук, ведущий научный сотрудник, Институт политических и этнонациональных исследований им. И.Ф. Кураса НАН Украины (Украина, Киев), gileya.org.ua@gmail.com

Рецензия на монографию: Гнатюк Н.Н. Потенциал политической субъектности ЕС в современной системе международных отношений. – Житомир: "Рута", 2013. – 316 с.

* * *

Робак І.Ю.

доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри суспільних наук, Харківський національний медичний університет (Україна, Харків), gileya.org.ua@gmail.com

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО–ВИРОБНИЧОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ДОНБАСУ У 20–Х РР. XX СТ.

(РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ: БАРАБАШ Ю.В. – ЛУГАНСЬК: Ноулджд, 2014. – 346 с.)

Сучасні події в Донбасі базуються на протестних настроях значної частини його населення. А вони не в останню чергу виростили та зміцнилися внаслідок незадовільного стану соціально–виробничої інфраструктури регіону. Створювалася ж ця інфраструктура, починаючи з 20–х років минулого століття, і багато її елементів були закладені саме тоді. В сучасних умовах ці складові соціально–виробничої сфери (зокрема охорона здоров'я, технічна освіта, транспорт, енергетика тощо) виявилися нездатними для ефективного реформування і посилили невдоволення людей.

Подолання кризових явищ у Донбасі передбачає глибоке розуміння сучасних проблем його

інфраструктури. А таке розуміння неможливе без вивчення історичного досвіду. Тому тема монографії Ю.В. Барабаш наразі вбачається нам гостро актуальною. І самій дослідниці вдалося надати актуального звучання темі вивчення інфраструктури у соціально–виробничому вимірі, враховуючи регіональну специфіку.

Відразу наголосимо, що задум авторки комплексно дослідити розвиток основних елементів соціально–виробничої інфраструктури в Донбасі у 1920–х рр. успішно реалізовано.

У цілому зміст монографії характеризується інформативністю і новизною. Рецензована праця складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел і літератури. Архітектура монографії чітка й логічна.

У вступній частині дослідниця розкриває актуальність теми, її наукову новизну, визначає мету (чітко окреслюючи наукові завдання), об'єкт і предмет своєї праці, її хронологічні та територіальні межі, а також принципи й методи дослідження. Тема дозволила широко запровадити міждисциплінарний підхід, органічно поєднати методи соціальної історії, економічної історії, історії повсякдення і регіонознавства.

Перший розділ роботи репрезентує джерельну базу та історіографію. Монографія написана на основі використання значного масиву джерел і літератури. Природно, що значну частину джерел становлять місцеві. Численні з них уперше уведено до наукового обігу. Дослідницею проаналізовано історіографічний доробок з даної проблеми, що дозволило охарактеризувати загальний стан її наукової розробленості.

У другому розділі йдеться про продовольче і товарне постачання та надання фінансово–кредитних послуг населенню Донбасу. Аргументовано розкрито сутність продовольчої проблеми в регіоні та причини, що її породили й поглиблювали. Авторкою підкреслено, що колосальним прорахунком того часу була вимушеність Донбасу постачати продовольство в Поволжя, тоді як сам регіон пухнув з голоду. Аналізуються як об'єктивні, так і суб'єктивні чинники проблеми. Звертаючись до зображення аспектів харчування, зазначено, що досвід формування системи громадського харчування відзначився як позитивними кроками влади (вперше в Донбасі було налагоджене безперебійне дешеве харчування робітників), так і негативними аспектами (завищені ціни на обіди, антисанітарія закладів, скудний асортимент та ін.). Сьогодні така система з усіма її напрацюваннями та вадами практично зруйнована і замінена низкою "фастфудів".

Вигідно вирізняє монографію аналіз особливостей розвитку фінансово–кредитної системи й торгівлі. Вперше на рівні монографічного дослідження показані процес відкриття банківських установ і кредитна політика в Донбасі, а також діяльність торговельних установ, зокрема й цінова політика.

Надзвичайно важлива інформація міститься у третьому розділі, присвяченому аналізу надання споживчих послуг населенню, де звернено увагу на проблеми з будівництва житлового фонду, зміни у комунально–побутовій сфері та становлення і розвиток місцевого транспорту й зв'язку. Вперше авторка здійснює аналіз

пожежної справи в Донбасі тих часів. Ю.В. Барабаш проводить паралель із сучасними проблемами та акцентує увагу на тому, що зведення квартир заводоуправліннями й трестами, характерне для 1920-х рр., для сьогодення не тільки не характерне, а й неможливе.

В четвертому розділі підкреслюється регіональна, промислово-робітничка специфіка Донецького басейну та ідеологічний вектор у політиці тогочасного уряду, спрямований на зміцнення привілейованого стану пролетарів. Поза увагою не залишилися питання професійно-технічної освіти та підготовки кваліфікованих кадрів; умови праці на виробництвах регіону; санаторно-курортне лікування та забезпечення населення лікувальними засобами. Варто погодитися з Ю.В. Барабаш в тому, що позитивним кроком уряду для регіону було створення власної слов'янсько-бахмутської групи курортів. Значну увагу приділено аналізу досягнень та прорахунків у сфері охорони праці та техніки безпеки, долучені не використовували раніше статистичні дані з травматизму, нещасних випадків, використання праці малолітніх, неповнолітніх та жінок, спалаху страйків, трудових конфліктів та “волинок”.

Новим та цікавим з точки зору сучасних принципів та методів дослідження є п'ятий розділ “Повсякденні реалії та потреби населення Донбасу в духовному розвитку”. Дослідниця використовує мікроісторичні методи, завдяки яким віддзеркалює повсякденне життя різних верств населення крізь аналіз дозвілля, ментальності, соціальних аномалій та девіантних проявів у поведінці мешканців регіону. Не викликає заперечень думка Ю.В. Барабаш про те, що в сучасних умовах варто звернути увагу на історичний досвід 1920-х рр. у цій царині, адже все більше людина позбавляється реального життя у соціумі (прогулянок на свіжому повітрі, влаштування дозвілля у кінотеатрах, театрах, клубах (останніх вже майже не існує), відвідування бібліотек і т. ін.), що призводить до епідемії самотності.

Висновки, яких дійшла авторка на підставі опрацьованого фактичного матеріалу, засвідчують її плідний внесок у дослідження теми. А відтак, уважаємо, що книга буде корисною науковцям, викладачам, студентам, краєзнавцям, а також широкому загалу читачів, чого й прагнула Ю.В. Барабаш.

Попри зазначене вище, слід наголосити, що дослідниця залишає ще досить широке поле для роботи з реконструкції проблем розвитку соціально-виробничої інфраструктури Донбасу у 20-х рр. минулого століття. Зокрема, бажано було б певні функціональні блоки розширити у такій зоні, як освіта (дошкільні заклади – шкільна освіта – подальша освіта – наука). На нашу думку, п'ятий розділ можна було б збагатити й такою актуальною для того часу й сьогодення проблемою, як криміногенна ситуація в регіоні. У подальшому доцільно було б ретельніше проаналізувати зайнятість населення та глибше дослідити його матеріальне становище і реальний рівень життя. Також доречним виглядає “залюднення” монографії, включення до її тексту історичних характеристик окремих видатних осіб.

Проте ці побажання не заперечують, а тільки підтверджують вагомість доробку рецензованої монографії. Вона стала успішною спробою вперше

дослідити розвиток соціально-виробничої інфраструктури в Донбасі у 20-х рр. ХХ ст. в історичному вимірі і, безумовно, заслуговує на високу оцінку.

Robak I. Yu., Doctor of Historical Sciences, Professor, Head of the Department of Social Sciences, Kharkiv National Medical University (Ukraine, Kharkov), gileya.org.ua@gmail.com

Review of the monograph: Barabash Yu. V. The Development of Social and Production Infrastructure in the 20s of the XXth century. – Lugansk: Knowledge, 2014. – 346 p.

Робак И. Ю., доктор исторических наук, профессор, заведующий кафедрой общественных наук, Харьковский национальный медицинский университет (Украина, Харьков), gileya.org.ua@gmail.com

Рецензия на монографию: Барабаш Ю. В. Развитие социально-производственной инфраструктуры Донбасса в 20-х гг. ХХ ст. – М. : Ноулидж, 2014. – 346 с.

* * *